

Zināšanas par jūru 2020

JŪRAS DATI UN NOVĒROJUMI
PĀRDOMĀTAI UN ILGTSPĒJĪGAI
IZAUGSMEI

***Europe Direct dienests jums palīdzēs rast atbildes
uz jautājumiem par Eiropas Savienību.***

Bezmaksas tālruņa numurs (*):

00 800 6 7 8 9 10 11

(*) Daži mobilā tālruņa operatori aizliedz pieeju 00 800 numuriem,
vai arī par zvanīšanu uz šiem tālruņa numuriem var būt jāmaksā.

Liela daļa papildu informācijas par Eiropas Savienību ir pieejama internetā.
Tai var piekļūt, izmantojot *Europa* serveri (<http://europa.eu>).

Kataloga dati ir atrodami šīs publikācijas beigās.

Luksemburga: Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2010. gads

ISBN 978-92-79-16453-8

doi:10.2771/60150

© Eiropas Savienība, 2010. gads

Pārpublicēšanas gadījumā atsauce uz avotu ir obligāta.

Foto uz vāka: Jūru gultnes kartēšana, izmantojot iekārtas gaismas avota atklāšanai
un attāluma noteikšana līdz tam (LIDAR) (Klū līcis, Īrija), © Marine Institute

Printed in Belgium

ĪSPIESTS UZ BALTA, HLORU NESATUROŠA PAPIĀRA

Eiropas Komisija

Zināšanas par jūru 2020

Jūras dati un novērojumi pārdomātai
un ilgtspējīgai izaugsmei

Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei

Eiropas jūras novērojumu un datu tīkla

Ietekmes Novērtējums

Kopsavilkums

Komisijas dienestu darba dokuments

Jūrlietu un zivsaimniecības ģenerāldirektorāts

Priekšvārds

Stratēģijā “Eiropa 2020” atzīts, ka zināšanas ir inovācijas virzītājspēks, savukārt inovācija veicina ilgtspējīgu un pārdomātu izaugsmi. Jūrniecības ekonomikā lielākā daļa šo zināšanu balstās uz jūras ritmu un ciklu novērojumiem. Tomēr šajos novērojumos savāktos datus zināšanu un inovāciju radīšanā var izmantot tikai tad, ja Eiropas inženieri un zinātnieki var efektīvi un ātri atrast šos datus, piekļūt tiem un apkopot un pielietot tos. Patlaban tas bieži vien nav iespējams.

Komisijas iniciatīvas “Zināšanas par jūru 2020” mērķis ir atbrīvot un apkopot dažādos avotos atrodamos jūras datus un veicināt to izmantošanu tādām vajadzībām, kurām tie sākotnēji nebija paredzēti. Tādējādi varētu gūt trīs lielas priekšrocības.

Pirmkārt, tas uzlabotu visu to privāto organizāciju, publiskā sektora iestāžu un pētnieku darba efektivitāti, kuri šobrīd izmanto jūras datus. Mazāk laika un pūļu tiks tērēts, apkopojot un apstrādājot nesavietojamus datus no dažādiem avotiem.

Otrkārt, tas pavērtu jaunas iespējas un rosinātu inovāciju jūrniecības ekonomikā. Esmu pārliecināta, ka universāla uzticama piekļuve precīziem jūras datiem ļaus Eiropas uzņēmumiem piedāvāt produktus un pakalpojumus, par kādiem iepriekš neviens pat nevarēja iedomāties.

Treškārt, tas mazinās nenoteiktību mūsu zināšanās par norisēm jūrās un okeānos. Tas nāks par labu ne tikai tiem, kuru dzīve un darbs ir saistīti ar jūru un piekrasti. Sauszemes klimats ir atkarīgs no okeāna straumēm. Labākas zināšanas par jūru nebūt nav vienīgais priekšnoteikums, lai būtu iespējams precīzāk prognozēt to, cik skarbs vai maigs nākotnē būs Eiropas klimats, taču tās noteikti ir nepieciešamas. Tādējādi zināšanas par jūru var palīdzēt Eiropai pielāgoties klimata pārmaiņām.

Eiropas organizāciju konsorcijs jau patlaban veido Eiropas jūras novērojumu un datu tīkla (*EMODnet*) prototipu, lai ieinteresētajiem lietotājiem no privātā un publiskā sektora atvieglotu piekļuvi datiem par nelielu skaitu jūras baseinu. Lietotāji var lejupielādēt ne tikai datus, bet arī informāciju par mērījumu ticamību. Ir apzināti arī novērojumu tīkla trūkumi.

Mūsu ierosinātie turpmākie pasākumi palīdzēs noskaidrot, kāds potenciāls piemīt resursam, kurš klāj 71 % mūsu planētas virsmas. Šajos pasākumos ir grodi savijies dažādu ES politikas jomu devums, un tālab šī iniciatīva ir konkrēts piemērs, kas apliecina ES aizsāktās integrētās jūrniecības politikas priekšrocības.

Maria Damanaki
Eiropas jūrlietu un zivsaimniecības komisāre

Zināšanas par jūru 2020

Jūras dati un novērojumi pārdomātai
un ilgtspējīgai izaugsmei

Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei

COM(2010) 461

Saturs

1.	Konteksts	7
2.	Pašreizējās problēmas	8
3.	Mērķi	8
4.	Pašreizējo ES instrumentu pilnveidošana	9
4.1.	ES direktīvas	9
4.2.	Zivsaimniecības datu vākšanas sistēma	10
4.3.	Iniciatīva “Globālā vides un drošības novērošana” (GMES)	10
4.4.	Kopīga vides informācijas sistēma (SEIS) un <i>WISE-Marine</i>	10
4.5.	ur-EMODnet	10
4.6.	ES un valstu aģentūras	11
4.7.	Piekraustes dati	11
4.8.	Ierosinājumi esošo instrumentu uzlabošanai	13
5.	Funkcionālas jūras datu struktūras izveide	14
6.	Procesa koordinēšana	16
7.	Laiks	16

1 | konteksts

Zināšanas ir ilgtspējīgas izaugsmes virzītājspēks savstarpēji saistītajā globālajā ekonomikā, un tāpēc tās ir svarīgs elements, lai Eiropas Savienībā panāktu pārdomātu izaugsmi saskaņā ar stratēģiju “Eiropa 2020”⁽¹⁾. Viens no trim ES integrētās jūrniecības politikas⁽²⁾ pārnozāriskajiem instrumentiem ir labākas zināšanas par jūrām un okeāniem, kuri klāj 71 % mūsu planētas virsmas. Patiesībā zināšanas par jūru var palīdzēt nodrošināt pārējos divus instrumentus — labāku teritoriālo plānošanu un integrētu jūrniecības pārraudzību. To, cik lielas pārmaiņas nākotnē gaidāmas okeānu sistēmās, kā tās ietekmēs cilvēka darbību un kādu iespaidu šīs pārmaiņas cilvēku uzvedībā atstās uz okeānu, nevar prognozēt, neizprotot veidu, kā sistēma darbojas tagad un kā tā darbojas pagātnē. Zināšanas ir vajadzīgas, lai panāktu jūras ūdeņu labu vides stāvokli saskaņā ar Jūras stratēģijas pamatdirektīvu, kas ir integrētās jūrniecības politikas pīlārs vides jomā. Zināšanas ir viens no galvenajiem komponentiem ES plānā jūras zinātniskās un tehniskās pētniecības integrēšanai⁽³⁾ un palīgs digitalizācijas programmas⁽⁴⁾ īstenošanā.

Zināšanas par jūru sākas ar jūru un okeānu novērošanu. Šajos novērojumos iegūtos datus apkopo un tad analizē, lai radītu informāciju un zināšanas. Pēc tam zināšanas var izmantot, lai panāktu pārdomātu, ilgtspējīgu izaugsmi, novērtētu jūras ekosistēmas veselību vai aizsargātu piekrastes iedzīvotājus.

Šajā paziņojumā galvenā uzmanība ir pievērsta pirmajiem diviem procesa posmiem, t. i., datu vākšanai un apkopošanai, pamatojoties uz atziņu, ka publiski pieejama informācija principā ir sabiedriskais labums, kuru var izmantot plašs ieinteresēto personu loks, savukārt lietojumi ir drīzāk paredzēti speciālistu aprindām, un tos var nodrošināt ar tirgus mehānismiem vai ar mērķtiecīgām politikas iniciatīvām. Subsidiaritātes apsvērumu dēļ datu vākšana visbiežāk ir dalībvalstu kompetencē. ES varētu dot pievienoto vērtību apkopošanas posmā, ņemot vērā vajadzību nodrošināt saskanību starp dažādām valstīm un dažādām lietotāju grupām.

Padomes 2009. gada 16. novembra secinājumos par integrēto jūrniecības politiku⁽⁵⁾ Komisija tika rosīnāta nākt klajā ar priekšlikumiem par to, kā uzlabot zinātniskās informācijas izmantošanu. Šis paziņojums sagatavots, atsaucoties uz šo aicinājumu, un tajā izklāstīta koordinētāka pieeja jūras datu vākšanai un apkopošanai un aprakstīts rīcības plāns, kura īstenošanas gaitā dažādie ES politikas pasākumi pievienos pa gabaliņam vienotā mozaīkā, lai izdotos sasniegt minēto mērķi.

- 1 Eiropa 2020 — Stratēģija gudrai, ilgtspējīgai un integrējošai izaugsmei, 3.3.2010., COM(2010) 2020.
- 2 Integrēta Eiropas Savienības jūrniecības politika, Brisele, 10.10.2007., COM(2007) 575 galīgā redakcija.
- 3 Eiropas stratēģija jūras zinātniskajai un tehniskajai pētniecībai: saskaņota sistēma Eiropas Pētniecības telpā okeānu un jūru ilgtspējīgas izmantošanas veicināšanai, Brisele, 3.9.2008., COM(2008) 534 galīgā redakcija.
- 4 Digitālā programma Eiropai, 19.5.2010., COM(2010) 245.
- 5 Padomes secinājumi par integrēto jūrniecības politiku, Vispārējo lietu padomes 2973. sanāksme Briselē 2009. gada 16. novembrī.

2| Pašreizējās problēmas

Patlaban lielākā daļa jūras datu, kurus individuāli vai kolektīvi vāc ES dalībvalstu publiskā sektora iestādes un kuru izmaksas katru gadu ir lielākas par 1 miljardu EUR⁽⁶⁾, lielākoties tiek vākti konkrētam mērķim, piemēram, jūras resursu izmantošanai, drošas navigācijas nodrošināšanai, noteikumu ieviešanas uzraudzībai vai zinātniskas hipotēzes pārbaudei. Tomēr, kā apstiprinājās sabiedriskās apspriešanās laikā⁽⁷⁾, šo datu apstrādē vai izmantošanā nākas saskarties ar vairākiem šķēršļiem.

Lietotājiem šķiet grūti konstatēt, kādi dati jau eksistē. Pastāv piekļuves, izmantošanas un atkalizmantošanas ierobežojumi. Kā turpmāki kavēkļi jāmin nesaskaņoti standarti, formāti un nomenklatūra, nepietiekama informācija par datu precizitāti un pareizību, dažu datu sniedzēju cenu politika un nepietiekama laiciskā un telpiskā izšķirtspēja. Tādējādi iespēja uz šo datu pamata izstrādāt jaunus novatoriskus produktus un pakalpojumus paliek neizmantota⁽⁸⁾.

3| Mērķi

Šajā paziņojumā ir izvirzīti trīs mērķi, lai uzlabotu zināšanas par jūru:

1. samazināt darbības izmaksas un kavēšanos, ar ko saskaras jūras datu lietotāji, un tādējādi:
  - palīdzēt privātajam sektoram konkurēt globālajā ekonomikā un novērst ilgtspējības trūkumu;
  - uzlabot publiskās lēmumu pieņemšanas kvalitāti visos līmeņos;
  - stiprināt jūras zinātnisko pētniecību;
2. paaugstināt konkurenci un inovāciju jūras datu lietotāju un atkalizmantotāju vidū, nodrošinot plašāku piekļuvi saskanīgiem jūras datiem, kuru kvalitāte ir pārbaudīta un kuri ātri ir pieejami;

3. samazināt nenoteiktību zināšanās par okeāniem un jūrām un tādējādi nodrošināt stabilāku pamatu nākotnē gaidāmo pārmaiņu pārvaldībai.

Šie mērķi tieši sasaucas ar dažām pamatiniciatīvām, kas izvirzītas stratēģijā “Eiropa 2020”, piemēram, “Inovācijas Savienība”, “Resursu ziņā efektīva Eiropa” un “Rūpniecības politika globalizācijas laikmetā”.

Piesardzīgas aplēses liecina, ka ieguvums, ko izdotos panākt, izveidojot integrētu tīklu, kas aizstātu pašreizējo sadrumstaloto jūras novērošanas sistēmu, būtu 300 miljoni EUR gadā⁽⁹⁾. Turklāt racionālāka jūras datu izmantošana ne tikai uzlabos jūras datu pašreizējo lietotāju darba efektivitāti, bet arī pavērs jaunas iespējas inovācijai un izaugsmei.

6 Saskaņā ar aplēsēm šā paziņojuma ietekmes novērtējumā.

7 Komisijas dienestu darba dokuments “Jūras datu infrastruktūra — sabiedriskās apspriešanas rezultāti”, 22.1.2010., SEC(2010) 73 galīgā redakcija.

8 Piemēram, zināšanas par jūras gultnes biotopiem lieti noderētu, meklējot dabā iespējas izstrādāt jaunus produktus medicīnā vai pārstrādes rūpniecībā.

9 Ietekmes novērtējumā sniegtas šādas aplēses: aptuveni 100 miljoni EUR zinātnei, 56 miljoni EUR publiskā sektora iestādēm un 150 miljoni EUR privātajam sektoram.

4 | Pašreizējo ES instrumentu pilnveidošana

Dalībvalstis jau vāc daudzus datus, un dažos gadījumos datu vākšana ir to likumisks pienākums. Turklāt dažādu ES instrumentu un darbību mērķis ir sekmēt saskaņota datu un novērojumu kopuma pieejamību ES.

Šādas darbības var ietvert gan pienākumus, gan veicināšanas pasākumus. Tos ne vienmēr var skaidri nošķirt, taču parasti par pienākumiem uzskata ES tiesību aktos paredzētu obligātu prasību dalībvalstīm vākt un apkopot datus vai nodrošināt piekļuvi datiem un par veicināšanas pasākumiem — tos pasākumus, kuriem ES piešķir zināmu atbalstu.

4.1. ES direktīvas

Jūras stratēģijas pamatdirektīvā⁽¹⁰⁾ ir paredzēts, ka dalībvalstis “izveido un īsteno koordinētas monitoringa programmas, lai veiktu savu jūras ūdeņu vides stāvokļa turpmāku novērtējumu.” Lai apkopotu datus par jūras baseinu un visas Eiropas jūrām, ir vajadzīga starpdisciplināra pārrobežu sadarbība. Līdzšinējā pieredze liecina, ka datu apmaiņa starp nozarēm un dalībvalstīm nav ne vienveidīga, ne

adekvāta, ne arī efektīva vai ātra. Tas, visticamāk, nemainīsies, ja vien Eiropas Savienība neveiks vai neveicinās darbības šajā jomā.

INSPIRE direktīvā⁽¹¹⁾ dalībvalstīm ir paredzēts pienākums pieņemt pasākumus, lai publiskās iestādes apmainītos ar datu kopām un pakalpojumiem publisku uzdevumu veikšanai, un Vides informācijas direktīvā⁽¹²⁾ noteikts, ka dalībvalstīm dati jā dara pieejami pēc pieprasījuma. Ar Direktīvu par valsts sektora informācijas atkalizmantošanu⁽¹³⁾ ir atvieglota publisko datu atkalizmantošana, izveidojot vienotu tiesisko regulējumu, kas nosaka, kā publiskā sektora iestādēm viņu rīcībā esošā informācija ir jā dara pieejama atkalizmantošanai, lai novērstu tādu šķēršļus kā diskriminējoša prakse, monopoltirgus un pārredzamības trūkums.

Šīs direktīvas nodrošina vajadzīgo juridisko pamatu labākai jūras datu izmantošanai, un *INSPIRE* direktīva — arī vienotus standartus. Taču ar to vien nepietiek. Minētās direktīvas ne vienmēr ir piemērojamas struktūrām, kuras nav publiskā sektora iestādes, taču kuru rīcībā ir daudz jūras datu, piemēram, zinātniskām un akadēmiskām iestādēm,

10 Direktīva 2008/56/EK.

11 Direktīva 2007/2/EK, ar ko izveido Telpiskās informācijas infrastruktūru Eiropas Kopienā.

12 Direktīva 2003/4/EK.

13 Direktīva 2003/98/EK.

un tās neanulē intelektuālā īpašuma tiesības. Direktīvas neattiecas arī uz gandrīz reālā laika novērojumiem vai vēsturisku datu arhīviem.

Direktīvas par valsts sektora informācijas atkalizmantošanu pārskatīšanas gaitā⁽¹⁴⁾ ģeogrāfisko un meteoroloģisko datu atkalizmantotāji kā šķēršļus, kas neļauj pilnībā atraišīt publiskā sektora informācijas atkalizmantošanas potenciālu, minēja augstas cenas, ierobežojošus licencēšanas noteikumus un diskrimināciju. Piekļuve jauniem datiem, kas iegūti ES pamatprogrammas satvarā īstenotos jūras zinātniskās pētniecības projektos, ir obligāti jānodrošina tikai Kopienas iestādēm un struktūrām, kuras plāno izmantot šos datus vides politikas izstrādei, īstenošanai un uzraudzībai.

4.2. Zivsaimniecības datu vākšanas sistēma

Jaunā 2008. gadā izveidotā datu vākšanas sistēma⁽¹⁵⁾ paredz, ka dalībvalstis vāc, pārvalda un sniedz kvalitatīvus zivsaimniecības datus zinātnisku ieteikumu izstrādes vajadzībām, galvenokārt pareizu zvejniecības pārvaldības lēmumu pieņemšanai. Šos pasākumus veic saskaņā ar nacionālām daudzgadu programmām, kuras līdzfinansē Savienība. Jaunajā sistēmā paredzēts, ka dalībvalstis nodrošina piekļuvi šiem datiem, ja tie vajadzīgi atzinumam par zvejniecības pārvaldību, zinātniskai publikācijai, sabiedriskai apspriešanai un ieinteresēto aprindu līdzdalībai politikas veidošanā. Ja dati nepieciešami citiem nolūkiem, patlaban vajadzīga visu attiecīgo datu īpašnieku piekrišana, lai varētu piekļūt datiem, apkopot datus jūras baseina līmenī un atkalizmantot apkopotos datus.

4.3. Iniciatīva "Globālā vides un drošības novērošana" (GMES)

GMES ir plaša programma, kas aptver zemes un atmosfēras, kā arī jūras vides novērošanu. Tās mērķis

ir nodrošināt pakalpojumus vides un drošības jomā, un galvenā uzmanība tajā tiek pievērsta satelīta mērījumiem un uz šiem mērījumiem balstītiem produktiem. GMES galvenā jūras dienesta iespējas patlaban tiek testētas projektā *MyOcean*. Produkti ir pieejami jebkāda veida lietojumiem, arī komerciāliem nolūkiem (Iejupējām darbībām), taču nav atļauta to "nekontrolēta pārdalīšana (piemēram, izplatīšana radio un televīzijas tīklā, internetā u. c.)".

4.4. Kopīga vides informācijas sistēma (SEIS) un WISE-Marine

Kopīga vides informācijas sistēma (SEIS)⁽¹⁶⁾ — pieeja, ko atbalsta Eiropas Komisija un Eiropa Vides aģentūra (EVA), — ir izveidota ar mērķi modernizēt un vienkāršot vides politikas izstrādei un īstenošanai vajadzīgo datu un informācijas pieejamību, apmaiņu un izmantošanu. Saskaņā ar šo pieeju pašreizējās, lielākoties centralizētās ziņošanas sistēmas tiek pakāpeniski aizstātas ar sistēmām, kuru darbība balstās uz piekļuvi, apmaiņu un sadarbību.

WISE-Marine ir SEIS sistēmas jūras vides komponents, kurš iecerēts, lai varētu izpildīt Jūras stratēģijas pamatdirektīvā 2008/56/EK paredzētās ziņošanas prasības un informēt Eiropas sabiedrību par jūras stratēģiju īstenošanu. Iekļaujot šo komponentu, pašreizējā Ūdens informācijas sistēma Eiropai (WISE), kas aptver tuvos piekrastes ūdeņus, tiks paplašināta, lai tā aptvertu arī jūras vidi.

4.5. ur-EMODnet

Projekts "ur-EMODnet", ko finansē no jūrniecības politikas sagatavošanas darbību⁽¹⁷⁾ budžeta, ir EMODnet⁽¹⁸⁾ prototips, kurš pats par sevi lieti noderēs ar jūru saistīto nozaru profesionāļiem, taču galvenokārt paredzēts, lai pārbaudītu projekta koncepciju un nodrošinātu atgriezenisko saiti. Tematiskās grupas⁽¹⁹⁾ apkopo esošos datus no dažādiem

14 Publiskā sektora informācijas atkalizmantošana: pārskats par Direktīvu 2003/98/EK, Brisele, 7.5.2009., COM(2009) 212 galīgā redakcija.

15 Padomes 2008. gada 25. februāra Regula (EK) Nr. 199/2008.

16 Ceļā uz kopīgu vides informācijas sistēmu (SEIS), COM(2008) 46 galīgā redakcija, Brisele, 2008. gada 1. februāris.

17 Finanšu mehānisms, kas paredzēts, lai sagatavotu priekšlikumus turpmākām darbībām.

18 Eiropas jūras novērojumu un datu tīkls.

19 Tematiskās grupas ir laboratoriju konsorcijs, kas uzņemušies atbildību par konkrēta veida datu apkopošanu un to pieejamības nodrošināšanu, izmantojot vienu vārteju. Jau ir izveidotas četras grupas — hidrogrāfijas/batimetrijas grupa, ģeoloģijas grupa, bioloģijas grupa un ķīmijas grupa (sk. 1. tabulu), patlaban tiek veidota fizikālo datu grupa.

© Mick Mackey

pārāk mazs. Aptverto parametru un jūras baseinu skaits ir mazāks, nekā būtu vajadzīgs, lai apmierinātu ar jūru saistīto nozaru profesionāļu vajadzības. Izšķirtspēja ir pārāk maza. Tas būtu pārāk liels un pārāk riskants solis — tieši no *ur-EMODnet*, kas balstīts uz sagatavošanās darbībām, pāriet uz pilnībā izvērstu *EMODnet* tādā mērogā, kāds būtu vajadzīgs saskaņā ar pašreizējām aplēsēm⁽²¹⁾. Ir plānots ierosināt regulu, lai finansētu integrētās jūrniecības politikas turpmāku izstrādi 2011.–2013. gadā. Viena no darbībām, ko finansēs saskaņā ar šo regulu, būs *EMODnet* pilnveidošana.

4.6. ES un valstu aģentūras

Līdztekus Eiropas Vides aģentūras pasākumiem, Kopienas Zivsaimniecības kontroles aģentūra un Eiropas Jūras drošības aģentūra ir pilnvarotas palīdzēt Eiropas Komisijai un dalībvalstīm attiecīgo ES tiesību aktu piemērošanā. Pildot savus uzdevumus, tās vāc attiecīgus datus⁽²²⁾, kurus varētu plašāk izmantot citiem mērķiem. Ja tiktu veikti piemēroti konfidencialitātes nodrošināšanas pasākumi, šos datus atbilstoši apkopotā veidā varētu izplatīt plašāk.

Datu vākšanā ir iesaistītas arī daudzas un dažādas dalībvalstu pārvaldes iestādes.

4.7. Piekrastes dati

Krasta iestādēm ir jānodrošina informācijas vākšana, izmantošana un apmaiņa, lai atbalstītu lēmumu pieņemšanu un rosinātu sabiedrības iesaistīšanos. Piekrastes informācijas apmaiņas sistēmu pamatprincipi ir paredzēti Ieteikumā par integrētu piekrastes zonas pārvaldību ES⁽²³⁾.

Saskaņā ar *Eurostat* definīciju piekrastes reģioni ir standarta statistiskie reģioni (NUTS⁽²⁴⁾ 3. līmenis), kuros vismaz puse iedzīvotāju dzīvo ne tālāk kā 50 km no krasta⁽²⁵⁾. Par tādiem atzīti 446 reģioni, no kuriem 372 ir krasta līnija. Sociāli ekonomiskie

avotiem, novērtē to kvalitāti, nodrošina to papildināšanu ar deskriptoriem (metadatiem), piemēram, mērījuma laika un vietas norādēm, un dara tos pieejamus tematiskos portālos. Daudzas atziņas un tehnoloģijas, ko šīs grupas izmanto, tika iegūtas, īstenojot ES pētniecības programmas⁽²⁰⁾. Līdz šim apkopoto tēmu kopsavilkums ir sniegts 1. tabulā. Grupu sadarbību stiprina identiski standarti un reizi sešos mēnešos organizētas koordinācijas sanāksmes. Datu slāņi, kas iegūti ar *ur-EMODnet* palīdzību, ir pieejami bez ierobežojumiem. 2011. gadā ir plānota rezultātu starpposma novērtēšana un 2013. gadā — galīgā novērtēšana, kas būs orientieris turpmākai darbībai.

Tomēr pašreizējais *ur-EMODnet* vien nenodrošinās pietiekamu informāciju, lai 2013. gadā būtu iespējams veikt pilnīgu novērtēšanu. Datu paraugs ir

20 Lēmums 1982/2006/EK par Septīto pētniecības programmu ir jaunākais no lēmumiem par programmām jūras datu ieguves un izmantošanas finansēšanai.

21 *EMODnet* ietekmes novērtējums.

22 Piemēram, par naftas noplūdēm, kuģu kustību un zvejas darbībām.

23 Ieteikums 2002/413/EK.

24 Statistisko reģionu aprakstu sk. http://ec.europa.eu/eurostat/ramon/nuts/basicnuts_regions_en.html

25 Sarakstā ir iekļauta Hamburga, lai gan tā neatbilst minētajam kritērijam.

parametri, piemēram, dati par iedzīvotājiem vai IKP, par lielāko daļu no šiem reģioniem ir brīvi pieejami *Eurostat* tīmekļa vietnē. Dažās valstīs, piemēram, Polijā, Zviedrijā vai Apvienotajā Karalistē, šie reģioni ir tik lieli, ka tie aptver arī iedzīvotājus, kuri dzīvo tālu no jūras, un tāpēc tiem nepiemīt specifiskās iezīmes, kas raksturīgas piekrastes kopienām. Mēģinājumi savākt augstākas izšķirtspējas datus līdz šim nav bijuši veiksmīgi tāpēc, ka dažu valstu statistikas biroji pieprasa pārmērīgas maksas, dažu valstu statistikas birojiem nav sistemātiskas pieejas datu pieprasījumu apstrādei, un tāpēc, ka konfidencialitātes iemeslu dēļ nedrīkst sniegt datus par reģioniem, kuros konkrētā nozarē darbojas tikai viens vai divi uzņēmumi.

Saskaņā ar datu vākšanas sistēmu tiek vākti arī ekonomikas dati par ienākumiem, izmaksām un nodarbinātību zvejniecības, akvakultūras un zivju apstrādes jomā. Ekonomikas datus par Eiropas zvejas flotēm apkopo ikgadējā ekonomikas pārskatā⁽²⁶⁾; tos apkopo pa valstīm un arvien biežāk — pa jūras baseiniem⁽²⁷⁾.

Vairākas reģionālās iestādes veido piekrastes informācijas sistēmas, lai vadītu un plānotu savus pasākumus. *INSPIRE* direktīva un dažādi *Interreg*⁽²⁸⁾ projekti pamazām nodrošina sadarbību starp šīm sistēmām.

1. tabula. ES iniciatīvu devums jūras datu infrastruktūras veidošanā. Tabulā nav apkopoti ne pētniecības projekti un valstu iniciatīvas, ne "pienākumi", tādi kā *INSPIRE*. Tabulā ir norādīti tikai "veicināšanas pasākumi", kurus daļēji finansē no ES budžeta

Parametri	Vākšana	Apkopošana	Lietojumi
Batimetrija		<i>ur-EMODnet</i>	<i>WISE-Marine</i>
Ģeoloģija		<i>ur-EMODnet</i>	
Fizika	<i>GMES</i> (kosmoss)	<i>GMES</i> (izņemot piekrasti), <i>ur-EMODnet</i> ⁽²⁹⁾	<i>GMES</i>
Zivsaimniecība (ieskaitot zivsaimniecības ekonomiku)	Datu vākšanas sistēma ⁽³⁰⁾	Kopīgais pētniecības centrs (un citi lietotāji)	<i>ICES</i> ⁽³¹⁾ , <i>ZZTEK</i> ⁽³²⁾ , <i>GFCM</i> ⁽³³⁾
Ķīmija		<i>ur-EMODnet</i>	<i>WISE-Marine</i>
Bioloģija		<i>ur-EMODnet</i> , <i>GMES</i> ⁽³⁴⁾	<i>WISE-Marine</i>
Cilvēka darbība (izņemot zivsaimniecību) ⁽³⁵⁾		<i>ur-EMODnet</i> ⁽³⁶⁾	<i>WISE-Marine</i>
Piekrastes dati		<i>Eurostat</i>	

26 Zivsaimniecības zinātnes, tehnikas un ekonomikas komiteja (ZZTEK), "The 2009 annual economic report on the European fishing fleet", EUR 24069 – ISBN 978-92-79-13867-6.

27 Šajā kontekstā jūras baseins ir baseins, kurā notiek zveja. Tas ne vienmēr ir tas pats baseins, kura krastā izkrauj zivis vai atrodas attiecīgo kuģu pieraksta osta.

28 Kopienas iniciatīva, kuras mērķis ir veicināt sadarbību starp reģioniem Eiropas Savienībā. Tā tika uzsākta 1989. gadā, un to finansē Eiropas Reģionālās attīstības fonds (ERAF).

29 Neietver mērījumus no kosmosa, tas nozīmē, ka *GMES* dati netiek ievadīti *ur-EMODnet*.

30 Padomes 2008. gada 25. februāra Regula (EK) Nr. 199/2008.

31 Starptautiskā Jūras pētniecības padome.

32 Zivsaimniecības zinātnes, tehnikas un ekonomikas komiteja, kas izveidota ar Padomes Regulas (EK) Nr. 2371/2002 33. pantu.

33 Vidusjūras Vispārējā zvejniecības komisija.

34 No kosmosa veikti hlorofila mērījumi, kas noder kā fitoplanktona rādītājs.

35 Enerģijas ieguve jūrā, kuģošanas ceļi, grants ieguve.

36 Finansējumu nodrošinās saskaņā ar ierosināto integrētās jūrniecības politikas finanšu regulu.

4.8. Ierosinājumi esošo instrumentu uzlabošanai

Lai paaugstinātu iepriekš minēto instrumentu un darbību efektivitāti, Komisija ierosina veikt vairākus uzlabojumus.

- Komisija veiks vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu to, ka ES atbalstītās reģionālās attīstības un jūras zinātniskās un tehniskās pētniecības programmās iegūtie dati ir brīvāk pieejami atkalizmantošanai.
  - Komisija izpētīs, kādi turpmāki pasākumi ir vajadzīgi, lai veicinātu piekrastes informācijas sistēmu izveidi saskaņā ar Ieteikumu par integrētu piekrastes zonas pārvaldību ES⁽³⁷⁾.
  - GMES jūras pakalpojumu demonstrējumus līdz 2014. gadam atbalstīs saskaņā ar Septītās pamatprogrammas tēmu "Kosmos". Patlaban tiek apsvērts iespējamais turpinājums.
  - Drīzumā Komisija pārliecināsies par to, vai jaunie noteikumi par piekļuvi zivsaimniecības datiem dalībvalstīs ir pilnībā izpildīti. Vidējā un ilgā termiņā plānots izpētīt veidus, kā paplašināt datu piekļuves jomu.
  - Lai optimizētu resursu izmantošanu, Jūras stratēģijas pamatdirektīvas īstenošanas gaitā tiks sasaistīti *WISE-Marine* un *EMODnet*.
- WISE-Marine* paredzēts izveidot līdz 2012. gada vidum ar mērķi vākt un vizualizēt dalībvalstu datus par jūras vidi un cilvēka darbībām. Tāpat kā *EMODnet*, arī *WISE-Marine* tiks veidota, balstoties uz *WISE* — pašreizējo ziņošanas sistēmu, ko dalībvalstis jau izmanto, lai nosūtītu savus novērtējumus Ūdens pamatdirektīvas īstenošanas vajadzībām.
- Komisija plāno sākt turpmāku darbību kopumu, lai uzlabotu datu aptvērumu un apkopoto parametru izšķirtspēju un klāstu⁽³⁸⁾,⁽³⁹⁾.
  - Komisija gādās par to, lai tās aģentūras datus regulāri darītu pieejamus atklātībai.
  - Tāpat Komisija rosinās dalībvalstis darīt pieejamus atklātībai konkrētam mērķim savāktus datus, vajadzības gadījumā tos apkopojot laikā un telpā.
  - *Eurostat* izpētīs detalizētus iedzīvotāju un teritoriju parametrus, lai izstrādātu labākus parametrus piekrastes ietekmei teritoriālajos statistikas reģionos.

Lai novērstu Eiropas jūras datu sistēmā konstatētos trūkumus, darbs norisināsies vairākos virzienos. Uzsākto iniciatīvu galvenie mērķi ir līdzīgi, bet ne identiski. Tāpēc ir vajadzīga turpmāka rīcība, lai radītu sinerģiju starp tām.

37 Iespējas tiek pētītas *PEGASO* projektā, ko atbalsta Septītā pamatprogramma.

38 Piemēram, ģeoloģijas kartes paplašināšana, aptverot Vidusjūru un Pireneju pussalas Atlantijas okeāna piekrasti; batimetrijas datu izšķirtspējas palielināšana no minūtes ceturtdaļas vismaz līdz minūtes desmitdaļai; turpmāku pesticīdu iekļaušana.

39 Finansējumu nodrošinās saskaņā ar ierosināto integrētās jūrniecības politikas finanšu regulu.

Komisija veiks vajadzīgos pasākumus šo iniciatīvu apvienošanai, lai panāktu netraucētu un nepārtrauktu jūras datu nodrošināšanu un vienlaikus novērstu datu vākšanas dublēšanos. Šajā nolūkā nepieciešams:

- nodrošināt vienotus standartus⁽⁴⁰⁾,
- pakāpeniski salāgot datu politiku. Galvenais mērķis ir nodrošināt brīvu piekļuvi bez izmantošanas ierobežojumiem,
- nodrošināt, ka tādās iniciatīvās kā *ur-EMODnet* vai datu vākšanas sistēmā apkopotie dati ir piemēroti Jūras stratēģijas pamatdirektīvas īstenošanas vajadzībām,
- 2010. gadā veikt īpašu *ur-EMODnet* darbību⁽⁴¹⁾ ar mērķi apkopot fizikālus in-situ datus ievadīšanai *GMES*, validēt *GMES* modeļa rezultātus un aptvert piekrastes ūdeņus⁽⁴²⁾, kuri neietilpst *GMES* darbības jomā,
- 2012.–2013. gadā, kad būs pieejami *ur-EMODnet* un *GMES* galvenā jūras dienesta prototipa darbības rezultāti, novērtēt trūkumus novērošanas tīklā,
- uzsākt dialogu ar partnervalstīm un starptautiskām organizācijām, lai nodrošinātu to, ka ES centieni palīdz veidot sadarbspējīgu globālo jūras zināšanu sistēmu.

5 | Funkcionālas jūras datu struktūras izveide

Kaut gan iepriekš minētie instrumenti un darbības dod zināmu labumu, jūras zināšanu integrēšanai ir vajadzīgi spēcīgāki pasākumi. Lai nodrošinātu saskaņotu datu kopumu, kas sniedzas pāri dalībvalstu robežām, ir vajadzīga mērķtiecīgi veidota funkcionāla struktūra. Galīgais veidols būs atkarīgs no darbības pieredzes, kas gūta tādos projektos un iniciatīvās kā *ur-EMODnet* un *MyOcean*. Tomēr jau šajā posmā ir svarīgi atzīmēt dažus elementus, kas noteikti jāņem vērā.

1. Eiropas dati par jūru patlaban tiek vākti konkrētam mērķim, piemēram, drošai navigācijai vai zvejniecības pārvaldībai, taču mērķis ir virzīties uz paradigmu, kurā jau no paša sākuma ir paredzēts daudzfunkcionāls lietojums.
2. Datu uzturēšanai jānotiek pēc iespējas tuvāk to avotam. Jānodrošina šo datu pienācīga aizsardzība akreditētos datu centros. Jebkādi to datu apstrādei, kuri ir personas dati saskaņā ar Datu aizsardzības direktīvu⁽⁴³⁾, jāatbilst minētās direktīvas noteikumiem.
3. Efektīvai Eiropas jūras datu infrastruktūrai jāaptver vairākas tematiskā apkopojuma grupas⁽⁴⁴⁾, kurām uzticēta datu apkopošana. Tematiskā apkopojuma grupa ir organizāciju konsorcijs, kas apkopo datus par konkrētu tēmu, piemēram, par ģeoloģiskiem slāņiem vai ķīmiskiem piesārņotājiem.

40 Ieskaitot nomenklatūru, formātu un vienības. Tādējādi būs iespējams salīdzināt un kombinēt datus no dažādām iniciatīvām. Pamatsistēmu nodrošina *INSPIRE*, kas pilnībā atbilst starptautiskiem standartiem.

41 Finansējumu nodrošinās saskaņā ar ierosināto integrētās jūrniecības politikas finanšu regulu.

42 Piekrastes ūdeņi ir zinātnisks termins, ko izmanto, lai apzīmētu tos ūdeņus, kuros seklā ūdens, piekrastes kompleksās topogrāfijas un plūdmaiņas straumju dēļ ir vajadzīga daudz detalizētāka pieeja fizikālajai modelēšanai, nekā sākotnēji paredzēts *GMES* galvenajam jūras dienestam.

43 Direktīva 95/46/EK.

44 Tas aptver: 1) piekļuvi visiem neapstrādātajiem novērojumu datiem, kurus glabā konkrēta veida datu centri, 2) to datu slāņu radīšanu un izplatīšanu, kuri rāda novērojumu blīvumu, datu kvalitāti, 3) nepārtraukti datu slāņi (režģis vai daudzstūris), kas aptver visu jūras baseinu vai sniedzas pāri tā robežām.

4. Lai panāktu jūras novērošanas sistēmu ilgtspējīgu darbību un identificētu būtiskus trūkumus šajās sistēmās, ir vajadzīgs integrēts skatījums jūras baseina līmenī. Šeit sava artava būtu jādod organizācijām, kuru darbības pilnvaras attiecas uz jūras baseinu, piemēram, reģionālajām jūras konvencijām⁽⁴⁵⁾, zvejniecības reģionālajām konsultatīvajām padomēm un *EuroGOOS*⁽⁴⁶⁾.
  5. Nedaudzos gadījumos var būt lietderīgi, ka ES atbalsts jūras datu un novērojumu infrastruktūrai sniedzas tālāk par datu apkopošanu un aptver arī šo datu analīzi un lietojumu; piemēram, lai palīdzētu nodrošināt indikatorus par jūras vides stāvokli.
  6. Zināšanu struktūrai ir vajadzīgs lēmumu pieņemšanas process, kurā tiek nolemts, kuri dati tiks vākti un kā tie jāapkopo. Procesa administrēšanai ir vajadzīgs arī sekretariāts.
- Lai strādātu pie šādas infrastruktūras izveides, Komisija ierosina turpmāk izklāstīto.
- **Par zināšanām nav atbildīga tikai valdība vien. Eiropas nozarei ir jāatvēr adevkāti resursi, lai nodrošinātu zināšanu piemērotu aizsardzību un — kad to komerciālā vērtība ir samazinājusies — to plašu izplatīšanu.**
  - **Komisija rosinās saziņu starp valsts datu centriem, organizējot regulāras diskusijas savās jūras novērojumu un datu ekspertu grupās un jūrlietām veltītajā interneta forumā, lai veicinātu labu praksi datu pārzināšanā un izplatīšanā.**
  - **Lai nodrošinātu integrētu skatījumu uz novērošanas vajadzībām, Komisija izpētīs, kā varētu darboties jūras baseina kontrolpunkts⁽⁴⁷⁾, 2011.–2013. gadā izveidojot izmēģinājuma kontrolpunktus⁽⁴⁸⁾.**
  - **Pamatojoties uz ieteikumiem, kas saņemti no dalībvalstīm, jūras baseinu kontrolpunktiem un ekspertiem, Komisija turpinās izvirzīt prioritātes datu apkopošanai *ur-EMODnet*, taču 2011.–2013. gadā tā izstrādās priekšlikumu par pastāvīgāku regulējumu.**
  - **Komisija izveidos prototipa sekretariātu⁽⁴⁹⁾, kam tiks uzticēta *ur-EMODnet* procesa vadīšana — sanāksmju gatavošana, tematiskā apkopojuma grupu un jūras baseinu kontrolpunktu darba rezultātu novērtēšana, termiņu ievērošanas nodrošināšana un darbības gada pārskata gatavošana.**

45 *OSPAR, HELCOM, Barcelonas konvencija, Bukarestes konvencija.*

46 *EuroGOOS* ir valstu valdības aģentūru un pētniecības organizāciju asociācija, kura nodarbojas ar funkcionālu okeanogrāfiju Eiropas mērogā.

47 Kontrolpunkti neatkarīgi pārbaudītu no katras tematiskā apkopojuma grupas saņemtos datu slāņus, pārlicinātos, ka dažādu grupu dati ir savstarpēji savietojami, noteiktu prioritātes turpmākiem novērojumiem, balstoties uz sadarbību ar vietējām ieinteresētajām apriņdām. Šie kontrolpunkti darbotos visu jūras datu lietotāju vārdā attiecīgajā jūras baseinā un aptvertu ES iniciatīvas, kas saistītas ar jūras datiem, — *EMODnet*, *GMES*, datu vākšanas sistēmu utt.

48 Finansējumu nodrošinās saskaņā ar ierosināto integrētās jūrniecības politikas finanšu regulu.

49 Finansējumu nodrošinās saskaņā ar ierosināto integrētās jūrniecības politikas finanšu regulu.

6 | Procesa koordinēšana

Plašāku piekļuvi jūras datiem un novērojumiem līdz šim ir uzraudzījusi neatkarīga jūras datu vākšanas, apkopošanas un lietojumu ekspertu grupa. Šī grupa ir palīdzējusi Komisijai izvēlēties tematiskās prioritātes un darba metodes. Grupa palīdzēs sagatavot oficiālu starpposma novērtējumu 2011. gada sākumā un ziņojumu 2012. gada sākumā. Šajā novērtējumā tiks iekļauti kvantitatīvi indikatori, lai varētu

noteikt, cik lielā mērā zinātnieki, iestādes un nozare izmanto *ur-EMODnet* prototipa datus. Tajā ziņos par panākumiem šajā paziņojumā izvirzīto mērķu sasniegšanā.

Turklāt Komisija izveidos dalībvalstu ekspertu grupu, lai nodrošinātu saskanību ar dalībvalstīs notiekošo darbu.

7 | Laiks

Šajā paziņojumā minētie priekšlikumi atspoguļo darbības, kas Komisijai jāveic 2011.–2013. gadā. Šā perioda beigās tiks sagatavots nākamais ietekmes novērtējums, lai, vadoties pēc tā, varētu plānot nākamās soļus. Komisija aicina izteikt viedokli par šo plānu.

Eiropas jūras novērojumu un datu tīkla

Ietekmes Novērtējums

Kopsavilkums

Komisijas dienestu darba dokuments

SEC(2010) 999

Saturs

1.	Problēmas izklāsts	19
1.1.	Konteksts	19
1.2.	Kāpēc tiek vākti jūras dati un cik tas izmaksā	19
1.3.	Grūtības datu apkopošanā	19
1.4.	Konkurences un inovācijas trūkums	19
1.5.	Nenoteiktība	20
1.6.	Dzinējspēki	20
1.7.	Pasākumi situācijas uzlabošanai	20
2.	ES pievienotā vērtība	20
3.	Mērķi	20
4.	Politikas iespējas	21
4.1.	Turpmākā attīstība — iespēja nemainīt pašreizējo situāciju	21
4.2.	Citas iespējas	21
5.	Ietekmes novērtējums	22
5.1.	Kas būtu jādara Eiropas Savienībai?	22
5.2.	Kāds ir piemērotākais juridiskais instruments?	23
5.3.	Kā šis atbalsts būtu jāpārvalda?	23
6.	Uzraudzība un novērtēšana	24

11 PROBLĒMAS IZKLĀSTS

1.1. Konteksts

Uzlabot zināšanas par jūru vienmēr ir bijis ES integrētās jūrniecības politikas primārais mērķis. Šādas politikas izstrāde savukārt ir Komisijas 2005.–2009. gada darba plāna⁽¹⁾ stratēģiskais mērķis. Ir uzsāktas sagatavošanas darbības, lai novērtētu Eiropas jūras novērojumu un datu tīkla (*EMODnet*) izveides tehniskās iespējas un iespējamās izmaksas.

Piedaloties ekspertu grupai, 2009. gada aprīlī tika izstrādāts ceļvedis, kurā izklāstīja vispārējos principus un darba grafiku. Vienlaikus tika uzsākta sabiedriskā apspriešanās par *EMODnet*⁽²⁾. Atbildes sniedza 300 ieinteresētās personas, tostarp privāti uzņēmumi, publiskā sektora iestādes, starptautiskas organizācijas un pētniecības aprindas.

Regulā par finansējumu integrētās jūrniecības politikas atbalstam 2011.–2013. gadā, kura Komisijai jāierosina 2010. gadā, ir ietverti mērķi attiecībā uz zināšanām par jūru.

1.2. Kāpēc tiek vākti jūras dati un cik tas izmaksā

Privātiem uzņēmumiem jūras dati ir vajadzīgi, lai efektīvāk izmantotu resursus. Valsts un vietējām varas iestādēm tie ir nepieciešami, lai aizsargātu piekrasti vai novērtētu tās atbilstību vides standartiem. Zinātniekiem tie ir nepieciešami, lai paplašinātu zināšanas par okeānu straumēm un jūras ekosistēmām.

Tādēļ visas piekrastes valstis vāc un apstrādā jūras datus. Eiropas pašreizējie ikgadējie izdevumi par jūras un okeāna datu vākšanu un uzraudzību ir vairāk nekā 1 miljards EUR⁽³⁾ publiskajam sektoram un apmēram 3 miljardi EUR⁽³⁾ privātajam sektoram.

1.3. Grūtības datu apkopošanā

Jūras datu lietojumos nevar paļauties uz datiem no viena avota, kas savākti vienam vienīgam mērķim. Bieži ir vajadzīgi dati par vairāk nekā vienas piekrastes valsts ūdeņiem.

Izveidot vienotu ainu, apkopojot jūras datus no daudzām — vairāk nekā 50 katrā no lielajām piekrastes valstīm⁽⁴⁾ — organizācijām, kuru rīcībā ir vai kurām pieder jūras dati, ir grūts uzdevums. No lietotāja viedokļa pastāv septiņi lielākie šķēršļi: 1) atklāšana — datus nav iespējams atrast, 2) piekļuve — nav atļaujas tiem piekļūt, 3) izmantošana — ir noteikti galaizmantošanas ierobežojumi, 4) saskanība — ir grūti apvienot datus, 5) izmaksas — pārsniedz lietotāja budžetu, 6) kvalitāte — precizitāte un pareizība nav zināma, 7) kvantitāte — telpiskā un laiciskā izšķirtspēja nav pietiekama konkrētam nolūkam. Gandrīz visas ieinteresētās personas 2009. gada aptaujā⁽⁵⁾ atbildēja, ka katrs no šiem septiņiem šķēršļiem ietekmē to darba efektivitāti.

Sadrumstalota, pretstatā integrētai, novērošanas sistēma produktu piegādātāju un pakalpojumu sniedzēju izmaksām pievieno vismaz 25%⁽⁵⁾. Šis skaits neietver zaudētās iespējas tiem, kas, saskārušies ar neizprotamu datu infrastruktūru, ir vienkārši izvēlējušies neizstrādāt jaunus pakalpojumus.

1.4. Konkurences un inovācijas trūkums

Valsts iestādei vai privātam uzņēmumam patlaban ir grūtības piegādāt produktu vai sniegt pakalpojumu, kam nepieciešami jūras dati, ja vien tas pats nav savācis datus vai cieši nesadarbojas ar organizāciju, kas to ir izdarījusi. Tas samazina to uzņēmumu skaitu, kas potenciāli spēj piegādāt produktu vai sniegt pakalpojumu, un samazina inovāciju iespējas.

1 Stratēģiskie mērķi 2005.–2009. gadam. Eiropa 2010: Partnerība Eiropas atjaunošanai. Konjunktūra, solidaritāte un drošība, 26.1.2005., COM(2005) 12 galīgā redakcija.

2 Komisijas dienestu darba dokuments "Jūras datu infrastruktūra — sabiedriskās apspriešanās rezultāti", Brisele, 22.1.2010., SEC(2010) 73 galīgā redakcija.

3 Šā skaitļa pamatojums atrodams pilnajā ietekmes novērtējumā.

4 "Legal Aspects of Marine Environmental Data", pakalpojumu pamatlīgums Nr. FISH/2006/09 – LOT2, nobeiguma ziņojums, 2008. gada oktobris.

5 "The Business Case for Improving NOAA's Management and Integration of Ocean and Coastal Data", direktors *Zdenka Willis*, NOAA IOOS programma, 2009. gada janvāris.

1.5. Nenoteiktība

Efektīvas jūras datu infrastruktūras trūkums un nepilnīgs novērošanas tīkls rada nenoteiktību par okeāna pārmaiņām nākotnē. Pētījums ⁽⁶⁾ liecina, ka izdevumi 70 miljonu EUR apmērā par Īrijas jūras ūdeņu kartografēšanu samazinātu nenoteiktību nozarē un rezultātā dotu 415 miljonu EUR lielu ieguvumu zvejniecības, akvakultūras, bioloģiskās daudzveidības, atjaunojamās enerģijas, enerģijas avotu izpētes un saistītajām nozarēm. Par 25 % samazinot nenoteiktību attiecībā uz jūras līmeņa turpmāku paaugstināšanos, varētu par apmēram 100 miljoniem EUR gadā samazināt Eiropas ikgadējās izmaksas saistībā ar krastu aizsardzību. Sauszemes klimats ir atkarīgs no okeāna straumēm, tāpēc pat nozares uz sauszemes būtu ieguvējas no labākiem jūras datiem; tas nav vienīgais priekšnoteikums labāku sezonas prognožu izstrādei, taču ir ļoti noderīgs.

1.6. Dzinējspēki

Lai arī vienas organizācijas vēlas, lai citas organizācijas darītu savus datus pieejamus, tās var nevēlēties nodrošināt piekļuvi saviem datiem, jo pašas var gūt konkurences priekšrocību, izmantojot preferenciālu piekļuvi datiem un piegādājot ar šo datu palīdzību izstrādātus produktus.

1.7. Pasākumi situācijas uzlabošanai

ES ir pieņēmusi tiesību aktus, kas uzliek par pienākumu administrācijām darīt savus datus pieejamākus. *INSPIRE* direktīvā ⁽⁷⁾, Vides informācijas direktīvā ⁽⁸⁾ un Direktīvā par valsts sektora informācijas atkalizmantošanu ⁽⁹⁾ ir paredzēti pienākumi valsts iestādēm.

ES sniedz finansiālu atbalstu zivsaimniecības datu vākšanai saskaņā ar datu vākšanas sistēmu. Globālās vides un drošības novērošanas (*GMES*) ⁽¹⁰⁾

mērķis ir sniegt jūras pamatpakalpojumu, balstoties uz satelīta datiem. Izmantojot secīgas ES pētniecības programmas, ir izveidoti jūras datu katalogi, kas mērījumu laboratorijām atvieglo datu atrašanu un kvalitātes procedūras. Dalībvalstis sāk sakārtot savas jūras datu infrastruktūras.

2| ES PIEVIENOTĀ VĒRTĪBA

Jūras baseina datu apkopošanai ir vajadzīga starpdisciplināra pārrobežu sadarbība. Mazāk nekā 3 % no aptaujātajiem 300 profesionāļiem nepiekrīta apgalvojumam, ka “bez ilgtspējīga ES atbalsta būs ļoti grūti izveidot ilgtspējīgu Eiropas infrastruktūru.”

3| MĒRĶI

Var izšķirt trīs konkrētus mērķus:

1. samazināt darbības izmaksas un kavēšanos, ar ko saskaras jūras datu lietotāji, un tādējādi:
  - (a) palīdzēt privātajam sektoram konkurēt globālajā ekonomikā;
  - (b) uzlabot publiskās lēmumu pieņemšanas kvalitāti visos līmeņos; un
  - (c) stiprināt jūras zinātnisko pētniecību.
2. palielināt konkurenci un inovāciju jūras datu lietotāju vidū, paplašinot un paātrinot piekļuvi saskanīgiem jūras datiem, kuru kvalitāte ir pārbaudīta;
3. samazināt nenoteiktību zināšanās par okeāniem un jūrām un tādējādi nodrošināt stabilitāšu pamatu nākotnē gaidāmo nenovēršamo pārmaiņu pārvaldībai.

6 *Price Waterhouse Coopers* “INFOMAR Marine Mapping Survey Options Appraisal Report”, 2008. gada jūnijs.

7 Direktīva 2007/2/EK, ar ko izveido Telpiskās informācijas infrastruktūru Eiropas Kopienā.

8 Direktīva 2003/4/EK.

9 Direktīva 2003/98/EK.

10 Vides un drošības globālais monitorings (*GMES*): mēs rūpējamies par drošu planētu, Brisele, 12.11.2008., COM[2008] 748 galīgā redakcija.

4 | POLITIKAS IESPĒJAS

4.1. Turpmākā attīstība — iespēja nemainīt pašreizējo situāciju

Pašreizējie noteikumi attiecībā uz piekļuvi jūras datiem un to izmantošanu kopumā tiek ievēroti⁽¹¹⁾. Taču tie automātiski neattiecas uz publiskā sektora struktūrām, kas nav valsts varas iestādes, piemēram, universitātēm. Tāpat tie neanulē intelektuālā īpašuma tiesības vai dažu valsts aģentūru pienākumu iekasēt izmaksas sedzošas cenas. ES pētniecības vai teritoriālās sadarbības projekti ilgst ierobežotu laiku. Kad projekti beidzas, katalogi vairs netiek uzturēti un partnerība beidzas.

Bez ES papildu rīcības esošā infrastruktūra turpinās sodīt lietotājus, kavēt inovācijas un ierobežot ES spēju pielāgoties mainīgai jūras sistēmai.

4.2. Citas iespējas

4.2.1. Kas būtu jādara Eiropas Savienībai?

Jūras datu apstrāde, pārveidojot tos par zināšanām un informāciju, norit trīs plašos posmos: A) novērošana un vākšana, B) datu apkopošana, lai sniegtu pilnīgus, saskaņotus, pārbaudītas kvalitātes datus par jūru baseiniem, C) datu lietojums, nodrošinot pakalpojumus vai indikatorus, piemēram, par krasta eroziju, zivju populāciju vai cunami risku.

Tomēr būtu ļoti grūti pamatot, kāpēc ES jāatbalsta datu vākšana, nezinot, kas jau tiek vākts, kādas ir nepilnības un pēc kādiem datiem ir lielākais lietotāju pieprasījums. Nebūtu iespējams arī izstrādāt indikatorus vai produktus ar pievienoto vērtību, neapkopojot un neapstrādājot datus, no kuriem tiek veidoti šie indikatori. Tāpēc ES ir šādas rīcības iespējas.

1. Datu APKOPOŠANA, lai par minimālām izmaksām nodrošinātu piekļuvi saskaņotiem, droši uzturētiem, pārbaudītas kvalitātes datiem par visiem jūru baseiniem.

2. VĀKŠANA — tāpat kā 1. iespēja, bet atbalstot arī novērošanas sistēmas un datu vākšanu — automātiski, izmantojot stacionārus vai pārvietojamus instrumentus vai jūrā savāktus un laboratorijā analizētus paraugus.
3. LIETOJUMS — tāpat kā 1. iespēja, bet arī lietojot datus, lai nodrošinātu indikatorus, piemēram, par vides kvalitāti, krasta eroziju, zivju populāciju vai cunami risku.

EMODnet mērķis ir nodrošināt pamatinfrastruktūru, kura noderētu dažādiem lietojumiem. No otras puses, datu apstrādei, lai iegūtu klientu vajadzībām piemērotus lietojumus un produktus, vajadzētu būt komerciālai un konkurētspējīgai uzņēmējdarbībai, kur publiskā un privātā sektora struktūras var iegūt datus no labākajiem avotiem un tos apvienot un apstrādāt speciālistu vajadzībām. Tāpēc 3. iespēja “lietojums” netiek izskatīta.

4.2.2. Kāds ir piemērotākais juridiskais instruments?

Vissvarīgākais lēmums, kas jāpieņem, izvēloties juridisko instrumentu, ir par atbildības sloga sadali starp ES un dalībvalstīm. To var izdarīt, pieņemot regulu, direktīvu vai ieteikumu.

4.2.3. Kā šis atbalsts būtu jāpārvalda?

EMODnet būtu jāsaista Eiropas iestādes ilgtspējīgā satvarā, lai no tā gūtu priekšrocības datu lietotāji. Viss finansējums būtu jānovirza šīm iestādēm, lai tās varētu izpildīt savu uzdevumu. Kaut gan ir gandrīz neierobežots skaits administrēšanas iespēju, var izdalīt divas lielas iespējas:

1. turpināt darboties tāpat kā iepriekš konkrētās jomās, tādās kā zivsaimniecība vai kosmos, un izmantot ierobežota ilguma pētniecības projektus vai *ad-hoc* kārtību.
2. tīkla administrēšanai izveidot sekretariātu — vai nu jau esošu organizāciju, vai jaunu struktūru.

11 “Legal Aspects of Marine Environmental Data”, pakalpojumu pamatlīgums Nr. FISH/2006/09 – LOT2, nobeiguma ziņojums, 2008. gada oktobris.

5 IETEKMES NOVĒRTĒJUMS

5.1. Kas būtu jādara Eiropas Savienībai?

5.1.1. Darbības izmaksas

1. iespēja “apkopošana” samazinātu darba apjomu, kas saistīts ar datu atrašanu un piekļuvi tiem. Ja ir runa par datu izmaksām, izmaksas drīzāk samazinātu robežizmaksu, nevis izmaksu segšanas princips. 2. iespēja “vākšana” varētu samazināt vajadzību pēc papildu novērojumiem vajadzīgās precizitātes nodrošināšanai.

5.1.2. Konkurence

1. iespēja “apkopošana” palielinās konkurenci, jo tie, kuri vāc datus, vairs nebūs tik privilēģētā situācijā produktu piegādē. Tas ļaus izstrādāt jaunus novatoriskus pakalpojumus. 2. iespēja “vākšana” neradīs nozīmīgus ieguvumus konkurences ziņā.

5.1.3. Nenoteiktība

Labāka mērījumu infrastruktūra samazinās nenoteiktību par okeānu aktivitāti nākotnē. Tas uzņēmušiem un valsts iestādēm ļaus iegūt lielāku noteiktību nākotnes plānošanā.

Labāka piekļuve esošajiem datiem samazinās nenoteiktību. Taču acīmredzami ir vajadzīgs lielāks datu apjoms. 2. iespējai “vākšana” tāpēc būs papildu priekšrocības salīdzinājumā ar 1. iespēju “apkopošana”. Tā kā ir grūti pielāgoties nezināmai nākotnei un tā kā okeāni nosaka sauszemes klimatu, labāka jūras

novērošanas sistēma, iespējams, ir visefektīvākais ieguldījums, ko ES var veikt, palīdzot Eiropai pielāgoties klimata pārmaiņām.

5.1.4. Īstenošanas izmaksas

Jaunas infrastruktūras darbībai būs nepieciešamas jaunas izmaksas, kas būs jāpamato ar neto ieguvumiem.

Sākotnējās aplēses par 1. iespēju “apkopošana” norāda uz izmaksām 20 miljonu EUR apmērā gadā desmit gadus ilgā laikposmā un 11 miljonu EUR apmērā pēc tam uzturēšanai un atjaunināšanai. Izmaksas var tikt kompensētas, samazinot Kopienas pētniecības budžeta finansējumu projektiem, kuru mērķis ir parādīt jūras datu infrastruktūras īstenojamību ⁽¹²⁾.

2. iespējas “vākšana” izmaksas ir atkarīgas no vēriena. Novērošanas programmu rezultāts bieži ir ilglaicīgāks ieguvums Eiropai, nevis risinājums kādai neatliekamai vajadzībai attiecīgajā dalībvalstī. Nepārtrauktas planktona reģistrēšanas programma (*Continuous Plankton Recorder*), kas nodrošināja nepārspētus planktona ekoloģijas un biogeogrāfijas novērojumus Atlantijas okeānā, izmaksā 1,8 miljonus EUR gadā. Ar 3 miljoniem EUR gadā pietiktu, lai atbalstītu Eiropas komponentu Euro-argo projektā (8 miljoni EUR gadā) — globālas okeānu *in situ* novērošanas sistēmā, kura balstās uz autonomām peldošām zondēm. Citi izdevumi būtu lielāki. Lai izveidotu Eiropas daudzdisciplināro observatoriju jūras gultnes pētniecībai, būtu vajadzīgi apmēram 240 miljoni EUR, un tās darbības izmaksas

1. tabula. Funkcionāla Eiropas jūras novērojumu un datu tīkla ikgadējo izmaksu un ieguvumu aplēses

IETEKME	Izmaksas vai ieguvums	1. iespēja — atbalstīt datu apstrādi un apkopošanu (ik gadus)	2. iespēja — atbalstīt datu vākšanu (papildus 1. iespējai)
Mazākas darbības izmaksas	ieguvums	300 milj. EUR	
Lielāka konkurence	ieguvums	60 milj.–200 milj. EUR	
Mazāka nenoteiktība	ieguvums		220 milj. EUR
Lielākas īstenošanas izmaksas	izmaksas	20 milj. EUR ⁽¹³⁾	10 milj.–90 milj. EUR

12 SEADATANET utt.

13 Pieņemot, ka tiek uzsākta 10 gadu programma, lai izveidotu EMODnet ar desmit reizes labāku izšķirtspēju nekā pašreizējam ur-EMODnet.

būtu 32 miljoni EUR gadā. Ir aplēsts, ka ES dalībvalstu ūdeņu pilnīga kartografēšana ar daudzstaru eholoti nākamajos 20 gados izmaksātu apmēram 50 miljonus EUR gadā. Tādējādi 2. iespējas papildu izmaksas salīdzinājumā ar 1. iespēju būtu 10 līdz 90 miljoni EUR gadā.

Pirms pieņemt galīgo lēmumu par to, kuru iespēju izvēlēties, ir vajadzīgs vairāk informācijas. Komisija ir ierosinājusi jaunu finanšu instrumentu jūrniecības politikas atbalstam, no kura 2011.–2013. gadā 7,5 miljoni EUR gadā būtu atvēlēti, lai iegūtu zināšanas par jūru. Tas ne tikai nodrošinātu pamatu pārdomātākai lēmumu pieņemšanai, bet pats par sevi palīdzētu sasniegt mērķus, kas izvirzīti iniciatīvai par jūras zināšanām.

5.1.5. Subsidiaritāte

Kā norādīts 2. iedaļā, jautājuma starptautiskā rakstura dēļ ir vajadzīgi spēcīgi argumenti ES līmeņa rīcībai. Tādi nepārprotami pastāv attiecībā uz 1. iespēju “apkopošana”.

Attiecībā uz 2. iespēju “datu vākšana” jautājums ir sarežģītāks. ES atbalsts nedrīkstētu atturēt dalībvalstis pildīt to morālos vai likumiskos datu vākšanas pienākumus. Tomēr jau ir precedenti. ES jau nodrošina apmēram 40 miljonus EUR zivsaimniecības datu vākšanai un vidēji 44 miljonus EUR⁽¹⁴⁾ gadā satelīta datu iegūšanai.

Subsidiaritāte 2. iespējai ir izteiktāka tad, ja ir jāveic papildu novērošana ārpus dalībvalstu ūdeņiem. Taču tas nav obligāts nosacījums. No jūras novērojumiem ieguvums ir ne tikai tai valstij, kuras ūdeņos veic novērošanu.

5.1.6. Proporcionalitāte

Abās iespējās ES līmeņa rīcība paaugstinātu atsevišķu dalībvalstu pasākumu lietderīgumu; vajadzīgie papildu līdzekļi būtu 2–5 % no tā, ko dalībvalstis jau tērē. Šie līdzekļi dotu iespēju dalībvalstīm efektīvāk sasniegt savus mērķus, un tāpēc tie ir samērīgi. Savākti un neizmantoti dati ir zaudēta iespēja.

5.2. Kāds ir piemērotākais juridiskais instruments?

Lai noteiktu tīklā iesaistīto struktūru attiecīgo lomu, ir jānosaka obligātie pienākumi. Tāpēc ieteikumi un atzinumi nav piemērots instruments. Direktīvas noteikumu transponēšana valstu tiesību aktos varētu radīt lielāku administratīvo slogu nekā regulas piemērošana. Lai varētu īstenot veicināšanas pasākumus, kas nosaka izdevumu programmas vai aģentūru dalību Eiropas līmenī, ir vajadzīga regula.

5.3. Kā šis atbalsts būtu jāpārvalda?

Rīkojoties kā līdz šim, konstatētās problēmas pēc definīcijas nekādi netiktu risinātas.

Sabiedriskās apspriešanās gaitā atklājās virkne iestāžu, kurās varētu izveidot sekretariātu, taču neviena nebija izteikts līderis. Tāpēc labākais veids, kā atrast piemērotāko risinājumu, būtu izsludināt uzaicinājuma iesniegt piedāvājumus.

14 Izmantojot GMES un pieņemot, ka apmēram 40 % ir paredzēti jūru un okeānu novērošanai (ENTR ĢD privāts paziņojums).

6 | UZRAUDZĪBA UN NOVĒRTĒŠANA

Balstoties uz principiem, ka rādītājiem jābūt kvantitatīviem un nebūtu jāuzliek smags slogs datu vākšanai, tiek piedāvāti šādi rādītāji.

Resursu rādītāji

Tīkla uzturēšanai izmantotie resursi, kas sadalīti šādi:

- 1. Komisijas personāla izmaksas;
- sekretariāta izmaksas;
- datu apkopošanai un apstrādei piešķirtie resursi.

Iznākuma rādītāji

- parametru skaits, ja pieejama Eiropas novērošanas sistēmas kopaina;
- parametru skaits, kas pieejami lejupielādēšanai par visu jūras baseinu(-iem).

Ietekmes rādītāji

(lai izmērītu darbības efektivitātes uzlabošanos).

- to privāto uzņēmumu skaits, kuri lejupielādē datus no *EMODnet*;
- to valsts pārvaldes iestāžu skaits, kuras lejupielādē datus no *EMODnet*;
- Eiropas autoru vadībā sagatavotu rakstu par jūras zinātnei skaits, kuri publicēti izdevumos "Nature" un "Science".

(lai izmērītu konkurences pieaugumu) vidējais skaits pretendentu, kas iesniedz piedāvājumus Komisijas pakalpojumu līgumiem, kuriem vajadzīgi jūras dati.

(lai izmērītu nenoteiktības samazināšanos) jūras līmeņa celšanās rādītāju amplitūda (50 gadu laikā), ko izmanto, lai novērtētu Apvienotās Karalistes un Nīderlandes krasta aizsardzības stratēģijas.

Jūras novērošanas un datu ekspertu grupa turpinās konsultēt Komisiju par *EMODnet* efektivitāti un norādīt uz visām nepilnībām, kas jānovērš.

Eiropas Komisija

Zināšanas par jūru 2020 — Jūras dati un novērojumi pārdomātai un ilgtspējīgai izaugsmei

Luksemburga: Eiropas Savienības Publikāciju birojs

2010 — 24 lpp. — 21 × 29,7 cm

ISBN 978-92-79-16453-8

doi:10.2771/60150

KĀ SAŅEMT ES IZDEVUMUS

Bezmaksas izdevumi:

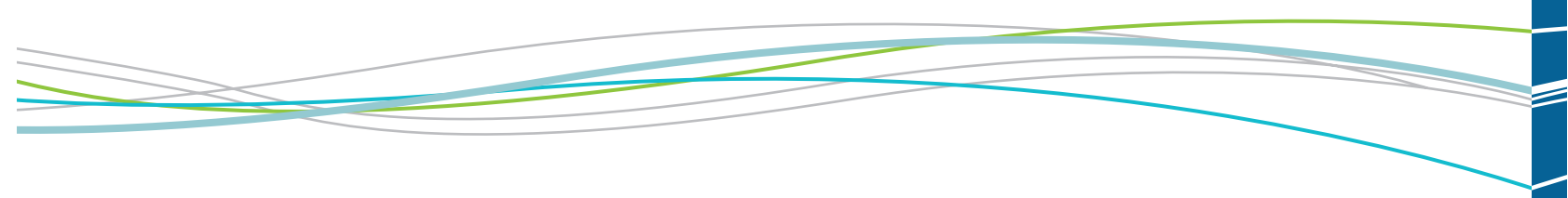
- izmantojot *EU Bookshop* (<http://bookshop.europa.eu>);
- Eiropas Savienības pārstāvniecībās un delegācijās.
Informāciju saziņai varat iegūt tīmekļa vietnē <http://ec.europa.eu>
vai sūtot faksu uz +352 2929-42758.

Maksas izdevumi:

- izmantojot *EU Bookshop* (<http://bookshop.europa.eu>).

Maksas abonementi (piemēram, ikgadējie *Eiropas Savienības Oficiālā Vēstneša izdevumi un Eiropas Savienības Tiesas judikatūras krājumi*):

- izmantojot Eiropas Savienības Publikāciju biroja tirdzniecības aģentus
(http://publications.europa.eu/others/agents/index_lv.htm).

Publikāciju birojs

ISBN 978-92-79-16458-3

9 789279 164583

